

CAPITOLUL I

Nenorocirile studentului Anselmus. –
Tutunul igienic al directorului-adjunct
Paulmann și șerpoaicele verzi-aurii.

În ziua de Înălțarea Domnului, pe la trei după-amiază, un tânăr intră în fugă în Dresda, pe la Poarta Neagră, și nimeri cu picioarele drept în coșul cu mere și plăcinte pe care le avea de vânzare o babă urâcioasă. Merele și plăcintele care mai scăpaseră nesfârșimate se împrăștiară în toate părțile și copiii de pe stradă își împărțiră veseli prada pe care le-o aruncase domnul grăbit. La strigătele cumplite ale babei, precupețele își lăsară tarabele cu plăcinte și rachiu, înconjurară pe tânăr și îl ocărâră care mai de care cu vorbe grosolane, așa încât el, mut de necaz și de rușine, întinse punga mărunțică și nu prea plină pe care baba o luă hulpav și o băgă repede în buzunar. Cercul strâns în jurul lui se desfăcu și, în vreme ce tânărul se repezi să plece, baba strigă după el: „Da, da, aleargă tu, fiu al Satanei... în cristal ai să cazi în curând, în cristal!” Vocea stridentă și cârâitoare a babei avea ceva înfiorător, așa încât trecătorii amuțiră uluiți și râsul care se răspândea se potoli dintr-odată.

Studentul Anselmus (căci tânărul nu era altul decât el) se simți, deși nu înțelegea deloc vorbele ciudate ale babei, cuprins fără să vrea de groază și își înaripă și mai mult pașii ca să scape de privirile pe care le îndrepta asupra lui mulțimea curioasă. În timp ce își făcea loc printre trecătorii îmbrăcați de sărbătoare, el auzi șoptindu-se pretutindeni în jurul lui: „Bietul băiat... Blestemata de babă!” Vorbele misterioase ale babei dăduseră în chip ciudat acestei aventuri caraghioase

o întorsătură tragică, așa încât lumea se uita acum cu compătimire la tânărul pe care mai adineauri nu-l lua nimeni în seamă. Din pricina chipului lui armonios, mai expresiv datorită pasiunii stârnite de mânie, și a staturii lui zvelte, femeile îi iertau tânărului neîndemânarea și hainele lui care erau în afara oricărei mode. Fracul lui verzui era, într-adevăr, astfel tăiat, ca și cum croitorul care-l croise ar fi cunoscut tăietura modernă numai din auzite, iar pantalonii de atlas negru, bine păstrați, dădeau întregului costum un stil profesoral cu care însă mersul și ținuta nu se potriveau deloc.

Când studentul ajunsese la capătul aleii care ducea spre „Baia lui Linke”, abia mai putea să răsuflă. Fu nevoit să meargă mai încet, dar nu îndrăznise să ridice ochii de la pământ, fiindcă mereu vedea jucând în jurul lui merele și plăcintele, iar privirile prietenoase ale fetelor îi păreau numai reflexul râsetelor răutăcioase de la Poarta Neagră. Astfel ajunsese la intrarea Băii. Oameni după oameni în haine de sărbătoare intrau înăuntru. Se auzea dinăuntru muzica alămurilor, și mulțimea veselă a oaspeților se făcea tot mai zgomotoasă. Tânărului student Anselmus mai că-i veniă lacrimile în ochi. Ziua Înălțării fusese pentru el totdeauna o sărbătoare deosebită, așa că voise și el să se cinstească măcar cu o jumătate de porție de cafea cu rom și o sticlă de bere tare și, ca să poată benchetui cum trebuie, luase la el mai mulți bani decât îi era îngăduit și posibil. Și acum, fatalul pas în coșul cu mere îl făcuse să piardă tot ce avusese la dânsul. Cafeaua, berea tare, muzica, fetele frumos îmbrăcate, în sfârșit, toate plăcerile visate – nici pomeneală nu mai era de ele. Anselmus se strecură încetișor deoparte și se îndreptă spre malul Elbei, care era pustiu. Găsi un loc cu iarbă sub un soc crescut din zid, se așeză pe jos și își umplu pipa cu tutunul igienic pe care i-l dăruise prietenul lui, directorul-adjunct Paulmann. Lângă el plescăiau și foșneau valurile gălbui ale Elbei; peste apă, Dresda își ridica mândră turnurile albe pe cerul vaporos care se apleca peste câmpiile înflorite și pădurile înverzite proaspăt, iar în zărilor adânci și viorii, munții cu vârfuri ascuțite vesteau îndepărtata pădure boemă. Anselmus, însă, cu priviri

posomorâte, sufla nori de fum în aer. Își dădu în sfârșit drumul necazului, spunând:

– Drept este, zău, că am fost născut numai pentru nenorociri. Că n-am nimerit niciodată bobul din plăcintă, că la rișcă am greșit totdeauna, că felia de pâine mi-a căzut totdeauna din mână pe partea unsă cu unt, despre toate necazurile astea nu mai vorbesc. Dar nu-i oare o fatalitate cumplită că, atunci când, în sfârșit, am ajuns și eu student, a trebuit să fiu și să rămân un biet pârilit? Mă îmbrac eu vreodată cu o haină nouă fără să mi-o pătez imediat cu grăsime, sau să mi-o rup într-un cui? Salut eu vreodată un consilier sau o cucoană fără să-mi zvârl pălăria cât colo, sau fără să alunec și să mă împiedic de-i mai mare rușinea? N-am pățit-o oare la fel în ziua aceea de târg, la Halle, când am cheltuit câțiva groșeni pe oale sparte, și asta numai fiindcă dracul mă îndemna mereu să merg tot de-a dreptul înainte ca lamingii? Am ajuns eu vreodată la timp la școală sau oriunde eram trimis? Nu-mi slujea nimic că ieșeam de acasă cu o jumătate de ceas mai devreme și stam în fața ușii cu mâna pe clanță la ora exactă, pentru că deodată Satana îmi vărsa un lighean de apă în cap sau mă făcea să mă lovesc de careva care tocmai ieșea din casă, așa încât intram în tot felul de încurcături și întârziam întotdeauna. Ah! Ah! Unde sunteți, frumoase visuri de fericire viitoare, când credeam că am să pot ajunge aici măcar secretar intim? Dar oare steaua mea cea rea nu m-a învrăjbit și cu cei mai buni protectori pe care i-am avut? Știu că consilierul intim, către care am o recomandatie, nu poate suferi părul tăiat scurt: frizerul, cu multă osteneală, îmi fixează la ceafă un concu minuscul, dar la cea dintâi plecaciune pe care o fac, panglica blestemată se desprinde și un cățel care tot mi se bagă în picioare aduce țațoș consilierului concu. Eu, speriat, mă reped după el și mă răstorn peste masa la care consilierul tocmai lucra luându-și cafeaua cu lapte, așa încât ceștile, farfuriile, călimara, farfurioara cu nisipelnița de uscat cerneala se răstoarnă, și un val de cafea și de cerneală se împrăștie peste raportul scris proaspăt. „Ești nebun, domnule!” urlă consilierul furios și mă dă pe ușă afară... La ce-mi slujește că directorul Paulmann a fâgăduit că-mi găsește

post de copist? Steaua mea cea rea care mă urmărește mereu are să se opună cu siguranță... Și astăzi chiar?... Voiam și eu să serbez în liniște ziua asta, voiam și eu să petrec puțin. Aș fi putut și eu ca oricare alt client la „Baia lui Linke” să spun țațoș: „Băiete! o sticlă de bere tare, dar să fie din cea mai bună!” Aș fi putut să stau până seara târziu lângă vreo masă cu fete frumoase și bine îmbrăcate. Sunt sigur că aș fi prins curaj și aș fi devenit cu totul alt om. Ba aș fi ajuns până acolo că, dacă vreuna din ele ar fi întrebat: „Oare cât o fi ceasul?” sau: „Oare ce cântă muzica?”, eu aș fi sărit ușurel și cuviincios, fără să-mi răstorn paharul și să mă împiedic de scaun; și înaintând câțiva pași și înclinându-mă: „Permiteți-mi, domnișoară, să vă servesc, e uvertura la *Zâna Dunării*” sau: „E șase fără două minute”. Ar fi putut oare cineva să-mi ia asta în nume de rău? Deloc. Fetele s-ar fi uitat una la alta zâmbind ștregărește, așa cum se întâmplă de obicei când mă învrednicesc să arăt că și eu cunosc tonul lumii bune și că știu cum să mă port cu cucoanele. Și când colo, Satana mă împinge în blestematul de coș cu mere, așa că acum trebuie să stau singur și să-mi fumez tutunul igienic...

Aici, studentul Anselmus fu întrerupt în monologul lui de un murmur și de un foșnet ciudat care se ridică chiar de lângă el din iarbă, apoi îndată se auzi în crengile și frunzele socului întinse deasupra capului lui. Părea când freamătul vântului serii printre frunze, când hârjoană de păsări care, printre ramuri, își lovesc în zbor jucăuș aripioarele. Apoi se auzi o șoptă și un zumzet, parcă florile ar fi zăngănit ca niște clopoței de cristal. Anselmus asculta mereu. Și deodată, nici el nu știa cum, șoptele, freamătul și clinchetul se prefăcură în vorbe domoale, pe jumătate stinse:

„Ușor și repede alunecând... ușor și repede ne strecurăm... printre ramuri, printre flori, ne furișăm și șerpuim, ne avântăm, ne-ncolăcim... Surioară, surioară, avântă-te sclipind ușoară... ușor și repede... în sus... în jos... Soarele de seară raze răspândește... vântul serii șuşuiește... roua răcorește... florile cântă... Noi limbile le fluturăm, cu florile și crengile cântăm... ușor și repede alunecând, surioară, șerpuim, ne furișăm, ne strecurăm, ne legănăm, ne-ncolăcim...”

Și vorbele fără șir urmau mereu. Studentul Anselmus se gândi: „Nu-i nimic altceva decât vântul serii care astăzi șoptește cuvinte de neînțeles”. Chiar în aceeași clipă se auzi, însă, deasupra capului său ca un sunet de zurgălăi de cristal. Anselmus se uită în sus și văzu trei mici șerpoaice cu trup strălucitor de aur verde care se încolăciseră pe crengi și își întindeau acum capetele către soarele ce sta să apună. Și iar se auziră șoptele și vorbele de adineaori și șerpoaicele alunecau și se strecurau în sus și în jos printre frunze și ramuri, și tot mișcându-se ele mereu, părea că socul scutură mii de smaralde sclipitoare printre frunzele întunecate. „Acestea sunt razele soarelui printre frunze”, își spuse Anselmus, dar, deodată, clopoței răsunară iar, și el văzu cum o șerpoaică își întinse căpșorul spre el. Simți ca un curent electric prin toate mădulele, cutremurat, se uită în sus și văzu cum doi ochi frumoși, albaștri-întunecați, îl priveau plini de un dor nespus, așa încât un sentiment nemaicunoscut de fericire adâncă și de adâncă durere îi umplu până la plesnire pieptul. Și în timp ce el, plin de o arzătoare dorință, se uita mereu în cei doi ochi frumoși, clopoței sunau tot mai puternic în dulci acorduri de flăcări, în joc de mii de fire aurii. Socul stufos își clătină crengile și spuse: „Ai stat la umbra mea, mireasma mea te-a învăluit, dar tu nu m-ai înțeles. Limba ce-o vorbesc e mireasma, atunci când dragostea o aprinde”. Vântul serii trecu și spuse: „Ți-am mângâiat tâmplele, dar tu nu m-ai înțeles. Limba ce-o vorbesc este adierea, atunci când dragostea o aprinde”. Razele soarelui străbătură prin nori și lumina străluci ca în vorbe: „Te-am poleit cu aur fierbinte, dar tu nu m-ai înțeles. Limba ce-o vorbesc e văpaia, atunci când dragostea o aprinde”.

Și în timp ce se scufunda tot mai mult în lumina celor doi ochi frumoși, dorul lui se făcu tot mai mare și tot mai arzătoare dorința. Totul se agita și se frământa, ca trezit la o viață veselă. Florile împrejurul lui răspândeau mireisme și parfumul lor era ca un cântec minunat a mii de glasuri de flaut, și ecoul cântecului lor era dus până departe de norii aurii plutind în amurg. Dar, când cea din urmă rază de soare dispăru repede după munți și amurgul își aruncă vâlul peste lume, o voce aspră și adâncă strigă, ca dintr-o mare depărtare:

– Hei, hei, ce-i șopotitul și foșnetul ăsta? Hei, hei, cine caută razele după munte?... Destul soare și destul cântec!... Hei, hei, prin frunze și iarbă... prin iarbă și apă! Hei, hei! Jo... o... os!... Jo... o... os!...

Vocea dispăru ca în murmurul unui tunet îndepărtat și clopoțele de cristal se sfărâmară într-un dezacord strident. Totul amuți și Anselmus văzu cum cele trei șerpoaice se furișară sclipind prin iarbă către fluviu. Cu un fâșâit ușor se aruncară în Elba, și deasupra valurilor, acolo unde se scufundaseră, se aprinse un foc verde care alunecă pieziș către oraș și se topi cu încetul.